Apoteket i Köping.

1759.

Köping är en urgammal handelsplats, som omtalas redan på 1200-talet. Den kallades ofta Laglösa köping, troligen därför att den länge varit handelsort, innan den fick stadsrätt. Dess första privilegier utfärdades af Sten Sture d. ä. d. 19 jan. 1474 och bekräftades af Gustaf Wasa 1527.

Ehuru apotekaren i Västerås Georg Hoffman d. 13 nov. 1674 erhållit privilegium på att tillhandahålla läkemedel äfven i städerna Arboga, Sala och Köping blef vid denna tidpunkt troligen ej något apotek anlagdt af honom i sistnämnda stad. Apotekaren i Arboga skall visserligen här någon kortare tid hafva hållit ett filialapotek, men eget apotek fick staden först 1759, då H. P. Pohl anlade ett sådant här. Han anmäldes sedermera d. 27 aug. 1762 af Collegium medicum hos K. Maj:t till erhållande af privilegium, alldenstund han »sig tilhandlat apotheket i Köping med alla dess tillhörigheter». Privilegium utfärdades också för honom d. 8 dec. 1762.

Apoteket var under Pohls tid beläget å dåvarande tomten n:r 1, hörnet af Stora gatan och Östra långgatan, och förblef här, till dess Carl Wilhelm Scheele 1782 å tomten 161 byggde ett nytt hus och hit flyttade apoteket. Det kvarblef här till 1889, då apotekare G. E. Arbman nedref det gamla apotekshuset och å samma tomt uppbyggde ett nytt, i hvilket apoteket ännu är beläget.

Apoteket, som var säljbart till 1920 års utgång och af nuvarande innehafvaren inköptes före d. 27 okt. 1899, har ej kunnat åsättas någon afgift till fonden för apoteksinnehafvares pensionering.

Universitäts- und Landesbibliothek Düsseldorf urn:nbn:de:hbz:061:2-170541-p0187-1 DFG

POHL, HINDRICH PASCHER. Född d. . . . 1730 i Pommern.

Föräldrar:

P. anlade apotek i Köping 1759 och erhöll privilegium d. 8 dec. 1762. Han ansågs vara en duglig apotekare och hade godt anseende i orten. Äfven såsom läkare anlitades han stundom.

Död d. 12 april 1775.

Gift 1) d. 1 jan. 1764 med MARIA MOLIN, född d. 6 maj 1738, död d. 25 april 1769, dotter till handlanden i Köping JACOB MOLIN och DOROTHEA AVANDER.

Barn: HINDRINA MARIA, född d. . . . 1765, död d. . . . 1769; — JOHAN HEINDRICH, född d. . . . 1766, död d. . . . 1769.

2) d. 12 dec. 1771 med SARA MARGARETHA SONNEMAN, född d. 31 aug. 1751, död d. 9 nov. 1793, dotter till handlanden och rådmannen i Köping EMANUEL SONNEMAN och REBECKA GROTH.

Barn: HERMAN EMANUEL, född d. . . . 1775, död d. 3 jan 1789.

SCHEELE, CARL WILHELM.[1] Född d. 9 dec. 1742 i Stralsund, hufvudstaden i dåvarande svenska Pommern.

Föräldrar: Handelsmannen JOACHIM CHRISTIAN SCHEELE, född d. 21 april 1703, död d. 21 dec. 1776, och MARGARETHA ELEONORA WARNECROSS, född d. . . ., död d. . . .

Redan tidigt sattes Carl Wilhelm, den sjunde i ordningen af elfva syskon[2], i privatskola, men erhöll sedan den vanliga skolutbildningen vid Stralsunds gymnasium. Han ansågs där hafva inhämtat goda elementära kunskaper, om ynglingen

[1] Lefnadsteckningen öfver Carl Wilhelm Scheele är benäget författad af professor Thor Ekecrantz.

[2] Enligt *Cleve:* »Carl Wilhelm Scheele, ett minnesblad på hundrade årsdagen af hans död», uppgifves, antagligen med stöd af *Wilcke-Sjösténs* åminnestal, att Scheele var den sjunde i ordningen af tolf syskon. *Nordenskiöld* angifver i sin lefnadsteckning öfver Scheele, att antalet var elfva, men framhåller också, att enligt andra uppgifter skulle antalet hafva varit fjorton. På grund af den släkttafla, som är fogad till de nyligen af *Arvid Lindhagen* utgifna »Bref till Carl Wilhelm Scheele från hans fader och bröder», torde emellertid kunna anses fastställdt, att antalet verkligen var *elfva*. Nämnda släkttafla är skrifven af yngste brodern, medicine doktorn *Paul Joachim Scheele* och daterad 10 mars 1782.

Universitäts- und Landesbibliothek Düsseldorf urn:nbn:de:hbz:061:2-170541-p0188-7 DFG

också ej lät ana de gåfvor, som skulle göra den mognade mannen till en af alla tiders mest frejdade kemister. Hans äldste broder, Johann Martin, hade varit i lära hos apotekaren Bauch i Göteborg, men aflidit just som han afslutat sina lärlingsår år 1754. Då Carl Wilhelm visade utpräglad håg för apotekarbanan, bestämdes han också tidigt för densamma. Af umgängesvännerna i föräldrahemmet, läkaren Schütte och apotekaren Cornelius, erhöll fördenskull Carl Wilhelm, samtidigt med skolutbildningen, undervisning af den förre i receptläsning och af den senare i skrifvandet af de vid denna tidpunkt brukliga kemiska tecknen.

År 1757, vid ännu ej fyllda 15 år, sändes han i lära hos apotekaren Martin Anders Bauch å apoteket Enhörningen i Göteborg eller samma apotek, där den äldre brodern några år förut genomgått sin lärotid. Apotekare Bauch åtnjöt godt anseende för skicklighet i sitt yrke, och att döma af den utbildning Scheele här fick såsom apotekselev, synes detta anseende också hafva varit fullt berättigadt. Efter att hafva uttjänat sin sexåriga lärotid, stannade han ytterligare två år såsom studiosus pharmaciæ hos apotekaren Bauch. Nästa kondition blef hos apotekaren Peter Magnus Kjellström å apoteket Fläkta Örnen i Malmö. Denne mycket framstående medlem af apotekarkåren omfattade den unge farmaceuten med mycken välvilja under de tre åren han tjänstgjorde på detta apotek. Scheele lämnades af honom godt tillfälle att fortsätta med sina kemiska försök och att ytterligare förkofra sig i denna vetenskap. Större delen af sin lön använde han också till inköp af kemiska handböcker, hvilka han grundligt och med eftertanke studerade. Bekantskapen med den senare så högt uppburne universitetsläraren Anders Jahan Retzius daterar sig också från Malmötiden.

Scheeles första kemiska afhandling fullbordades under tjänstgöringen i Malmö, tidpunkten något obestämd, men den blef troligen 1767 inlämnad till Kungl. Vetenskapsakademien och handlade om *Globuli martiales*. Enligt Retzius innehöll den »en myckenhet artiga försök, men utan den ordning, som i hans senare arbeten finnes och den deraf dragna theorien var så invecklad, att därutur icke utan mycken möda något kunde dragas. Jag vet ej rättare än att det kom i Bergmans händer och försvann». Under Malmövistelsen fullbordade Scheele också sin undersökning öfver Sal acetosellæ, ett arbete, som

Universitäts- und Landesbibliothek Düsseldorf urn:nbn:de:hbz:061:2-170541-p0189-5 DFG

ledde till den viktiga upptäckten af oxalsyra. Den häröfver författade afhandlingen inlämnades 1768 till Kungl. Vetenskapsakademien, men den blef icke antagen till tryckning, sedan Torbern Bergman, som hade att yttra sig öfver densamma, förklarat, att den icke innehöll någonting nytt.

Hoppet om ett mera vidsträckt verksamhetsområde drog emellertid Scheeles håg till hufvudstaden, där han 1768 erhöll kondition hos apotekaren Johan Scharenberg å apoteket Förgylda Korpen. Tjänstgöringen här synes dock hafva varit en missräkning för Scheele, då han hufvudsakligen fick sysselsätta sig med recepturgöromål och erhöll ringa tid för arbete i laboratoriet. De kemiska försöken kunde Scheele ändå ej försaka, och ehuru han på apoteket Korpen för sina experiment blott förfogade öfver en solbelyst fönstersmyg, gjorde han här den viktiga upptäckten, att olika delar af solspektret med olika kraft verkar på klorsilfver. Tjänstgöringen i Stockholm blef ej heller så långvarig.

Redan efter två år eller 1770 tog han plats såsom laborant hos Christian Ludvig Lokk å stads- och provinsialapoteket Upplands Vapen (nuvarande apoteket Lejonet) i Uppsala. Af apotekaren Lokk erhöll han vederbörligt tillstånd att fortsätta med sina egna forskningsarbeten. För Scheeles utveckling såsom kemist var öfverflyttningen till Uppsala af den allra största betydelse. Han kom nämligen här i beröring med den lärde och berömde chemie professorn vid universitetet, Torbern Bergman. Det var en ren tillfällighet, som gaf anledning till deras första sammanträffande. Hans principal, apotekaren Lokk, hade gjort den iakttagelsen, att om man håller salpeter smält en längre tid, vid icke alltför hög temperatur, och sedan till den smälta, kallnade massan sätter ättiksyra, så utvecklas rödgula ångor. Hvarken den skicklige bergsmannen och kemisten Johan Gottlieb Gahn, hvars bekantskap Scheele gjort i Uppsala, eller Bergman kunde tillfredsställande förklara fenomenet. Scheele förklarade emellertid saken så, att salpetern vid upphettningen upptager flogiston (d. v. s. undergår reduktion) och därvid ger salt af en ny, svag syra (salpetersyrlighet), som utdrifves af ättiksyran. Så snart Gahn fått kännedom om denna Scheeles förklaring, meddelade han Bergman densamma. Denne förstod också genast till dess fulla värde uppskatta detta prof på ovanliga kemiska insikter och Bergman uttalade en önskan att få göra den unge apotekslaboran-

Universitäts- und Landesbibliothek Düsseldorf urn:nbn:de:hbz:061:2-170541-p0190-9 DFG

tens bekantskap. Scheele, som hade i minnet det föga vänliga sätt, på hvilket Bergman bedömt hans första, till Kungl. Vetenskapsakademien inlämnade afhandlingar, ställde sig till att börja med ganska ovillig härtill, men lät dock öfvertala sig af Gahn. På så sätt inleddes bekantskapen mellan dessa båda framstående, men ändock så olika begåfvade män, hvilka på ett sällsynt lyckligt sätt kompletterade hvarandra. Bergman, som stod på höjdpunkten af sin tids kemiska bildning och suveränt behärskade hela området för denna vetenskap, gaf ofta Scheele uppslag till undersökningar, hvilka denne, skarpsinnig och sällsynt skicklig experimentator, som han var, förstod att göra fruktbringande för vetenskapen. Mängden af epokgörande undersökningar, som af Scheele utfördes under hans Uppsalatid, gjorde honom inom kort till en af detta tidsskedes förnämsta kemister. Mellan Scheele och Bergman knöts efter hand ett starkt vänskapsband, som bröts först då den senare, endast 49 år gammal, 1784 bortrycktes af döden.

Under vistelsen i Uppsala började Scheele planera för sin framtid, i syfte att komma till ekonomiskt oberoende och samtidigt erhålla mera ledighet för fullföljande af sina kemiska undersökningar. Tillfälle härtill yppade sig, då han 1775 blef erbjuden att såsom provisor förestå apoteket i Köping, hvilket privilegium efter innehafvarens, Hindrich Pascher Pohl bortgång i april s. å., ägdes af dennes unga änka Sara Margaretha Sonneman. Ehuru Scheele icke aflagt provisorsexamen, erhöll han af Collegium medicum rättighet att förestå apoteket samt att till lägligt tillfälle uppskjuta examen. Den 4 febr. s. å. hade nämligen Scheele blifvit invald i Kungl. Vetenskapsakademien, en utmärkelse, som aldrig förr och icke heller senare kommit någon studiosus pharmaciae till del.

Förhoppningen om en ekonomiskt bekymmerfri, åt kemisk forskning ägnad verksamhet, som Scheele hängaf sig åt, då han mottog anbudet att förestå apoteket i Köping, var emellertid ganska nära att grusas. Kort tid efter det Scheele tillträdt sitt förordnande, inställde sig nämligen en spekulant på apotekets privilegium och erbjöd så fördelaktiga villkor, att såväl apotekare Pohls änka som hennes fader, rådman Sonneman i Köping, beslöto sig för att antaga anbudet. Detta grämde Scheele ganska mycket, då han, vid sidan af sina vetenskapliga undersökningar, oförtrutet arbetat på och äfven lyckats att få upp apoteket ur den lägervall, i hvilken den förre

Universitäts- und Landesbibliothek Düsseldorf urn:nbn:de:hbz:061:2-170541-p0191-5 DFG

innehafvaren lämnat det af honom år 1759 nyinrättade apoteket. »Jag är rätt mjeltsjuk» skrifver Scheele, »ty det ser ut som skulle jag här icke komma att göra min lycka. Man har mig ovetande afslutat et contract om Apoteket. Måste man då nödvändigt hafva penningar om man i verlden vill hafva sitt bröd?» Från alla håll fick Scheele dock mottaga bevis på uppskattningen af hans framstående förtjänster. Gahn föreslog honom att såsom »medarbetare» slå sig ned i Falun, antagligen för att han såsom praktisk kemist skulle stå därvarande verk och inrättningar till tjänst. Bergman önskade få honom åter till Uppsala. Efter samråd med Linné, Wargentin och de inom hufvudstadens vetenskapliga kretsar inflytelserika bröderna Bergius, erbjöd den framstående industrimannen P. Ahlströmer honom att, på mycket fördelaktiga villkor, få öfvertaga apoteket i Alingsås. Från annat håll önskade man göra honom till brännvinsdirektör eller, hvad som varit det mest lämpliga, att skaffa honom anställning såsom »Chemicus regius» i hufvudstaden. Äfven anbud från utlandet saknades icke. Efter rekommendation af d'Alembert kallades han år 1776 till Berlin med en lön af 1,200 rdr spec. Från England lär Scheele också erhållit anbud med en lön af £ 300.

Alla dessa välvilliga anbud afslogos dock af Scheele med den förklaringen, att han helst ville stanna i Köping och att han, om det blef nödvändigt lämna befattningen där, redan gifvit sitt löfte till apotekaren Lokk, att återtaga laborantplatsen på hans apotek.

I bref till Torbern Bergman d. 12 jan. 1776 skrifver Scheele: »Jag kan ej mer än äta mig mätt, om detta går an i Köping, behöfver jag icke annorstädes söka det». Någon flyttning från Köping blef emellertid icke utaf. Borgerskapet, vars förtroende Scheele vunnit, och som högt skattade förmånen af att hafva en så skicklig och ansedd apotekare i sin stad, utverkade genom magistraten hos länets höfding, att privilegium å ett nytt apotek i Köping skulle utfärdas för Scheele, då de icke ville veta af någon annan apotekare i staden än honom. På grund häraf återgick köpet. Scheeles önskan att få stanna i Köping fick han sålunda uppfylld och där fick han också allt framgent fortsätta med sitt forskningsarbete, samtidigt som han, genom en klok och insiktsfull skötsel af sitt apotek, så småningom arbetade sig fram till en god ekonomisk ställning.

Vistelsen i Köping synes dock till att börja med hafva varit

Universitäts- und Landesbibliothek Düsseldorf urn:nbn:de:hbz:061:2-170541-p0192-1 DFG

föga afundsvärd. Han bodde på gästgifvaregården, apoteket hade han i hyrda lokaler och för laboratorium fanns icke någon annan plats än i en gammal förfallen bod, till hälften afplankad för åkdon och åkerbruksredskap. Den 18 okt. 1776 öfvertog Scheele apoteket helt och hållet, betalade efter hand de skulder, för hvilka Pohls sterbhus häftade för materialier, och inköpte längre fram ett nytt apotekshus »med beqvämliga boningsrum och ett gott laboratorium», efter hvad han skrifver i ett bref till Bergman i maj 1782.

Efter flyttningen till Köping slet sig Scheele endast en gång lös från sitt trägna forskningsarbete, då han 1777 företog en resa till Stockholm, dels för att öfvervara en sammankomst i Kungl. Vetenskapsakademien d. 29 okt., dels för att inför Collegium medicum aflägga den honom dittills efterskänkta provisorsexamen.

I Vetenskapsakademien tog Scheele säte med ett föredrag om »Sätt att tillreda Mercurius dulcis på våta vägen». Torbern Bergman, som vid detta tillfälle var akademiens preses, hälsade honom därvid med följande ord: »Det är en besynnerlig fägnad för denna Kungl. Akademien att se en så arbetande ledamot intaga ett rum i dess samfund, och för mig, som vid detta tillfälle hafver den äran att vara ordförande, är det en fördubblad förnöjelse. Jag har i flera år varit vittne till Eder oförlikneliga flit, till Eder synnerliga skicklighet att genom tjenliga experimenter aftvinga naturen sina hemligheter, och till Edra skarpsinninga slutsatser af anställda försök. Hvad kan då vara naturligare än att den, som innerligen älskar sin vetenskap, med utmärkt glädje ser Eder intaga ett hedersställe, till hvilket förtjenst allena banat Eder vägen».

Den 11 nov. aflade han sin provisorsexamen inför Collegium medicum, som förvandlade denna pro formaexamen till en hyllningsfest för den berömde examinanden. Närvarande vid densamma voro: preses, kungl. arkiatern Bäck, kungl. lifmedikus Hallman, assessorerna Bergstrahl, af Darelli, Odhelius Ramström, Sparschuch, Riben, Rothman och Gahn, professorerna Martin och von Schulzenheim. Såsom »examinatores» fungerade apotekaren å Svanen Fredrich David Görges och apotekaren å Armerade Ugglan Pehr Christopher Schulzen. »Mera till betygande af sitt fullkomliga nöje och tillgifvenhet för Herr Scheele, samt i förhoppning om dess nyttiga biträde vid Pharmacopéens förbättrande efter vere facta et probata,

Universitäts- und Landesbibliothek Düsseldorf urn:nbn:de:hbz:061:2-170541-p0193-7 DFG

än att dymedelst åstadkomma någon besparing för Herr Scheele», efterskänkte Collegium alla vanliga kostnader och afgifter.

Vid Vetenskapsakademiens sammankomst följande dag, d. 12 nov., var Scheele på förslag såsom preses för Akademien, men föll igenom vid den sedvanliga lottdragningen mellan de fyra, som erhållit de högsta röstetalen. Vid denna sammankomst beviljades på förslag af Bergman åt Scheele ett årligt anslag af 100 rdr spec. till uppmuntran och understöd för fortsatta forskningar, ett anslag som Scheele sedan uppbar under sin lifstid. Detta var i själfva verket en på den tiden icke obetydlig summa och den torde, jämte klok sparsamhet hafva bidragit till det ekonomiska välstånd, under hvilket Scheele framlefde sina sista år i Köping. Hans hushåll sköttes af änkan Pohl, under några år med tillhjälp af Scheeles syster Maria Juliana, som dock afled i Köping år 1780.

Scheele beskrifves såsom en man af medelstorlek med friskt utseende och kraftig kroppsbyggnad. Ännu i sin bästa ålder, vid slutet af år 1775, angreps han, som förut aldrig varit sjuk, af höftverk och gikt, sannolikt en följd af de hälsovidriga förhållanden, under hvilka Scheele ibland fick arbeta, särskildt första tiden af hans vistelse i Köping. Anfallet varade dock denna gång endast några dagar, hvarefter Scheele synes hafva återvunnit sin forna goda hälsa, åtminstone tyda icke hans bref på någon ohälsa utan på en frisk mans rastlösa verksamhet. Hösten 1785 ansattes han emellertid ånyo af sina gamla krämpor, hvilka denna gång voro mera utbredda och ihållande, men han kunde ändå fortsätta med sina kemiska arbeten.

Den 15 febr. 1786 inlämnade han till Kungl. Vetenskapsakademien sin sista afhandling »Sal essentiale gallarum eller galläplesalt». En för sommaren samma år planlagd undersökning, en fortsättning af hans tidigare utförda försök öfver solljusets sönderdelande inverkan på salpetersyra, fick Scheele aldrig utföra. Redan samma vår tog sjukdomen, genom tillstötande af oförutsedda komplikationer, ett vida allvarligare förlopp än man haft anledning att befara. Den 21 maj 1786 afled den store forskaren lugnt och stilla i en ålder af närmare $43^1/_2$ år.

Två dagar tidigare satte Scheele i verket sitt länge tilltänkta äktenskap med änkan efter apotekets förre innehafvare, fru

Universitäts- und Landesbibliothek Düsseldorf urn:nbn:de:hbz:061:2-170541-p0194-3 DFG

Sara Margaretha Pohl, född d. 31 aug. 1751, död d. 9 nov. 1793, dotter till handlanden och rådmannen i Köping *Emanuel Sonneman* och *Rebecka Groth*. Genom ett på dödsbädden upprättadt testamente gjorde Scheele henne till arfvinge af den lilla förmögenhet, han genom sparsamhet och klok hushållning lyckats samla, häruti inberäknadt privilegiet å apoteket.

Han jordades på kyrkogården i Köping och i ett, kort efter hans bortgång till Kungl. Vetenskapsakademiens sekreterare skrifvet bref, säger sig fru Scheele hafva ärat hans minne med den hederligaste begrafning, som varit där i staden. I det griftetal, som vid jordfästningen hölls af hans vän kyrkoherden, teologie d:r C. J. Ahlström, säger denne om Scheele, att han var en verklig kristen, som mera beflitade sig om att vara detta, än att synas så för världen.

Med Carl Wilhelm Scheele bortgick en af de förnämsta kemister, som någonsin funnits. Hans storhet förringas icke i någon mån däraf, att han ända till sin lefnads slut var en ifrig anhängare af den flogistiska läran. Oaktadt Scheele framhärdade i denna sin villfarelse, i trots af de rätt ogynnsamma förhållanden, under hvilka han tidvis arbetade, och ehuru det blef honom förunnadt att verka endast en kort tid, har Scheele tillfört den kemiska vetenskapen en så stor mängd nya iakttagelser, att dessa för följande generationer kemister utgjort en aldrig sinande källa.

En klar uppfattning om betydelsen af Scheeles lifsgärning kan man endast erhålla genom studiet af hans skrifter. Ehuru det gifvetvis här skulle föra alltför vida att ingå på Scheeles otroligt omfattande vetenskapliga verksamhet, lämnas dock här nedan en förteckning öfver Carl Wilhelm Scheeles tryckta skrifter.

Undersökning om fluss-spat och dess syra. K. vet. akad. handl., Sthlm 1771. *Om brunsten eller magnesia och dess egenskaper.* K. vet. akad. handl., Sthlm 1774. *Bref ang. beredning af fosfor ur brända hjorthorn.* Nya lärda tidningar, Sthlm 1774. *Anmärkningar om Benzoê-saltet.* K. vet. akad. handl., Sthlm 1775. *Om arsenik och dess syra.* K. vet. akad. handl., Sthlm 1775. *Rön och anmärkningar om Kisel, lera och alun.* K. vet. akad. handl., Sthlm 1776. *Undersökningar om blåsestenen.* K. vet. akad. handl., Sthlm 1776. *Chemische Abhandlung von der Luft und dem Feuer. Nebst einem Vorbericht von Torbern Bergman.* Upps. u. Leipz., 1777. *Chemical obser-*

Universitäts- und Landesbibliothek Düsseldorf urn:nbn:de:hbz:061:2-170541-p0195-9 DFG

vations and experiments on air and fire. With a preparatory introduction by Torbern Bergman; translated from the Germany by J. R. Forster, Lond. 1780. *Traité chimique de l'air et du feu; avec une introduction de Torbern Bergman;* ouvrage traduit de l'Allemand par le baron de Dietrich. Paris 1781. *Procédé pour retirer l'acide phosphorique des os.* 1777. *Sätt att tilreda mercurius dulcis på våta vägen.* K. vet. akad. handl., Sthlm 1778. *Et beqvämligare och mindre kostsamt sätt at tilreda pulvis Algerothi.* K. vet. akad. handl., Sthlm 1778. *Försök med blyerts, molybdaena.* K. vet. akad. handl., Sthlm 1778. *Tilrednings-sättet af en ny grön färg.* K. vet. akad. handl., Sthlm 1778. *Rön om rena luftens mängd, som dageligen uti vår luft-krets är närvarande.* K. vet. akad. handl., Sthlm 1779. *Försök att decomponera neutral-salter med osläckt kalk och jern.* K. vet. akad. handl., Sthlm 1779. *Försök med blyerts, plumbago.* K. vet. akad. handl., Sthlm 1779. *Chemische Untersuchung der Schwerspatherde.* — Beschäftigungen der Berlinischen Gesellschaft Naturforschender Freunde. Berl. 1779. *Anmärkningar om fluss-spat.* K. vet. akad. handl., Sthlm 1780. *Om mjölk och dess syra.* K. vet. akad. handl., Sthlm 1780. *Om mjölk-sackersyra.* K. vet, akad. handl., Sthlm 1780. *Einige beyläufige Bemerkungen über die Verwandschaft der Körper.* Crell, chem. Journal, Leipz. 1780. *Tungstens bestånds-delar.* K. vet. akad. handl., Sthlm 1781. *Über das brennbare Wesen im rohen Kalk.* Crell, chem. Entd., Leipz. 1781. *Rön och anmärkningar om aether.* K. vet. akad. handl., Sthlm 1782. *Anmärkningar om sättet at conservera ättika.* K. vet. akad. handl., Sthlm 1782. *Anmärkning vid herr Desaives Anmärkning . . . rörande preparation af mercurius dulcis efter Pharm. Svec. Ed. Alt.* — Veckoskr. för läk. och naturforsk., Sthlm 1782. *Försök beträffande det färgande ämnet uti berlinerblå.* K. vet. akad. handl. Sthlm 1782. *Rön beträffande et särskilt socker-ämne uti exprimerade oljor och fettmor.* K. vet. akad. handl., Sthlm 1783. *Anmärkning om citron-saft, samt sätt at crystallisera densamma.* K. vet. akad. handl., Sthlm 1784. *Om rhabarber-jordens beståndsdelar samt sätt at tillreda acetosellsyran.* K. vet. akad. handl., Sthlm 1784. *Das färbende Mittelsalz von der Blutlauge.* Crell, chem. Annal., Leipz. 1784. *Die Luftsäure; Benzoeblumen; Farbe des Höllensteins.* Crell, chem. Annal., Leipz. 1784. *Bref d. 23/2 och 19/6 1784 om T. Bergmans sjukdom och död.* Crell, chem. Annal., Leipz. 1784. *Die flüchtige*

Universitäts- und Landesbibliothek Düsseldorf urn:nbn:de:hbz:061:2-170541-p0196-5 DFG

Süssigkeit aus verschiedenen Oelen und Fetten. Crell, chem. Annal., Leipz. 1784. *Om frukt- och bär-syran.* K. vet. akad. handl., Sthlm 1785. *Rön om ferrum phosphatum och sal perlatum.* K. vet. akad. handl., Sthlm 1785. *Om rhabarber-jordens närvaro uti flera vegetabilier.* K. vet. akad. handl., Sthlm 1785. *Anmärkning vid tilredning af magnesia alba.* K. vet. akad. handl., Sthlm 1785. *Das Eisen in dem mineralischen Wasser: Dephlogistisirte Eisenerde; . . . Knallgold; Getraideoel; Versüsstes Quecksilber.* Crell, chem. Annal., Leipz. 1785. *Die Luftsäure (gegen Landriani).* Crell, chem. Annal., Leipz. 1785. *Neue Bemerkungen über Luft und Feuer, und die Wasser-Erzeugung.* Crell, chem. Annal., Leipz. 1785. *Über Luftsäure.* Crell, chem. Annal., Leipz. 1785. *Essignaphta.* Crell, chem. Annal., Leipz. 1785. *Erläuterung über einige, den ungelöschten Kalk betreffende, Versuche.* Crell, chem. Annal., Leipz. 1785. *Die Frucht- und Beeren-säure.* Crell, chem. Annal., Leipz. 1785. *Die mit Sauerkleesalzsäure verbundene Kalkerde; Bereitung der weissen Magnesia.* Crell, chem. Annal., Leipz, 1785. *Mémoires de chymie. Tirés des Mémoires de l'Académie Royale des Sciences de Stockholm, traduits de Suedois et de l'Allemand.* Partie 1—2. Dijon 1785. Innehåller 26 af Scheeles vetenskapliga afhandlingar. Öfversättningen är gjord af m:e Picardet, sedermera gift med B. Guyton de Morveaux, hvilken öfversatt densamma samt bifogat noter och anmärkningar. *Om sal essentiale gallarum eller galläple-salt.* K. vet. akad. handl., Sthlm 1786. *Neue Beweise von der Eigenthümlichkeit der Fluss-spatsäure.* Crell, chem. Annal., Leipz. 1786. *Bref till professor P. J. Bergius dat. Köping d. 10 Martii 1786 (om undersökning af ett arcanum).* Veckoskr. för läk. och naturforsk., Sthlm 1786. *Beskrifning på en apparat till inandning af eldsluft.* Veckoskr. för läk. och naturforsk., 1786. *Versuch mit Salpetersäure.* Crell, chem. Annal., Leipz. 1786. *Vorkommen der Rhabarber-Erde; Bleikalk; rauchendes Vitriolöl.* Crell, chem. Annal., Leipz. 1786. *Berichtigende Bemerkungen über den Luftzünden.* Crell, chem. Annal., Leipz. 1786. *The chemical essays of —. Translated from the Transactions of the Academy of Sciences at Stockholm. With additions.* Lond. 1786. Innehåller 27 af Scheeles vetenskapliga afhandlingar. Öfversättningen är gjord af "a near relation to Bergman" samt utgifven af Th. Beddoes, som genomsett och i språkligt afseende rättat densamma. *Herstellung des Bleyweisses.* — Almanach oder Taschenbuch für Scheidekünstler

Universitäts- und Landesbibliothek Düsseldorf urn:nbn:de:hbz:061:2-170541-p0197-0 DFG

. . . herausg. von J. F. A. Göttling. Weimar 1788. *Opuscula chemica et physica.* Latini vertit Godofr. Henr. Schæfer, edidit et praefatus est Ern. Beniam. Gottl. Hebenstreit. Vol. 1—2. Lipsiae 1788—89. Innehåller 52 af Scheeles vetenskapliga afhandlingar. *Sämtliche physische und chemische Werke nach dem Tode des Verfassers gesammelt, und in Deutscher Sprache herausgegeben von Sigism. Friedr. Hermbstädt.* Bd. 1—2. Berlin 1793. Innehåller 47 af Scheeles vetenskapliga afhandlingar. *Une lettre inédite de Scheele à Lavoisier. — Revue générale de sciences pures et appliquées.* Paris 1790.

Bland mängden af Scheeles banbrytande arbeten finnes dock ett, som fullständigt ställer alla de öfriga i skuggan, nämligen *syrets upptäckande.* Man var länge benägen att låta äran af denna upptäckt delas mellan Scheele och engelsmannen Priestley. Att Priestley har prioriteten ifråga om upptäcktens offentliggörande är ostridigt. Långt innan denne i aug. 1774 gjorde sin upptäckt, hade Scheele, som man numera vet genom hans af Nordenskiöld utgifna efterlämnade bref och anteckningar, före år 1773 framställdt syre genom glödgning af silfverkarbonat, kvicksilfverkarbonat, röd kvicksilfveroxid, salpeter och magnesiumnitrat samt genom destillation af en blandning af arseniksyra och brunsten. Redogörelsen för dessa epokgörande undersökningar nedlade Scheele i sitt berömda verk »Chemische Abhandlung von der Luft und dem Feuer», som utkom år 1777, men till hvilket manuskriptet förelåg färdigt redan i okt. 1775. Afhandlingen var försedd med ett företal af Torbern Bergman, som hade manuskriptet till genomseende, men han var alldeles utan skuld till att utgifvandet blef så fördröjt, utan detta berodde på boktryckaren och bokhandlaren Svederus. Scheele klagade bittert öfver dröjsmålet, då han befarade, att genom verkets försenade tryckning han skulle komma att beskyllas för plagiat. Detta var dock från Scheeles sida en fullkomligt onödig farhåga och Priestley själf säger: »Mr. Scheeles discovery was certainly independent of mine, though I believe not made quite as only.» Af nämnda bref och anteckningar veta vi emellertid att fundamentalexperimenten till Scheeles arbete öfver luften och elden utfördes redan under tjänstgöringstiden i Malmö och Stockholm, således före hösten 1770.

Om också upptäckten af syre kan anses beteckna höjdpunkten af Scheeles kemiska forskargärning, så har han riktat

Universitäts- und Landesbibliothek Düsseldorf urn:nbn:de:hbz:061:2-170541-p0198-6 DFG

kemien med uppdagandet af flera nya grundämnen. I afhandlingen »Undersökning af fluss-spath och dess syra (1771)» bekantgör Scheele föreningar af grundämnet *fluor*. Genom sin på initiativ af Bergman företagna undersökning »Om brunsten eller magnesia och dess egenskaper (1774)» upptäcker Scheele icke mindre än tre nya grundämnen, nämligen *mangan*, *barium* och *klor*. De undersökningar, för hvilka Scheele redogör i de båda afhandlingarna »Försök med blyerts, molybdaena (1778)» och »Tungstens beståndsdelar (1781)» medföra kännedomen om de båda nya grundämnena *molybdän* och *volfram*. I fråga om upptäckten af grundämnet *kväfve*, så är Scheeles prioritet ej fullt säkerställd, då *Rutherford* i en år 1772 utgiven afhandling »De aere mephitico» redogör för upptäckten af denna gas, dock utan att namngifva densamma eller närmare ingå på densammas egenskaper. Scheele isolerade kväfve, som han kallade »förskämd luft», samtidigt som han isolerade luftens andra beståndsdel syre, hvilken af Scheele kallades »eldsluft» eller »lifsluft».

Äfven om Scheele med Rutherford delar äran af kväfvets upptäckt, hafva vi dock honom att tacka för upptäckten af *sju* nya grundämnen. Bland kemiska föreningar, som af Scheele blifvit upptäckta eller med hänsyn till deras sammansättning utredda, kunna nämnas: salpetersyrlighet, svafvelväte, arseniksyra, arsenikväte, cyanväte och ammoniak. Bland kemiska förlopp, som af honom blifvit klarställda, förtjäna nämnas, beredningen af fosfor ur benaska, samt bildningen af kolsyra genom respirationsprocessen. Scheeles skarpa blick på den organiska kemiens område är högst beaktansvärd, då man betänker, att på Scheeles tid nyckeln till vår kunskap om de organiska föreningarna, elementar-analysen och möjligheten af att fastställa molekylarvikten, ännu voro okända. Det oaktadt stå vi till Scheele i tacksamhetsskuld för vår första kunskap om så viktiga organiska föreningar som oxalsyra, vinsyra, citronsyra, äpplesyra, mjölksyra, slemsyra, urinsyra, galläpplesyra och glycerin.

De resurser, som stodo Scheele till buds vid hans kemiska arbeten, voro ända till de sista åren af hans lefnad ganska anspråkslösa. Det nya laboratorium, som han 1782 åt sig inrättade på apoteket i Köping, lär enligt samstämmande uppgifter, med afseende på apparater och redskap, hafva varit synnerligen väl tillgodosett. Det var dock icke i detta af

Universitäts- und Landesbibliothek Düsseldorf urn:nbn:de:hbz:061:2-170541-p0199-4 DFG

Scheele själf inredda laboratorium, som flertalet af hans epokgörande upptäckter blifvit gjorda, utan under många år måste han arbeta med de mest anspråkslösa resurser och det är endast hans utomordentligt stora skicklighet som experimentator, som i någon mån kan förklara, att han kunde komma till sådana resultat, som han lyckades ernå. Att hinna utföra ett sådant arbete i vetenskapens tjänst som han, under den efter vanligt mänskligt mått korta tidrymd, det blef honom förunnadt att verka, skulle hafva hedrat generationers flit och skarpsinne. Med fullt fog har framhållits, att Scheele icke var någon vetenskaplig systematiker, utan att hans stora styrka just låg uti det experimentella. Genom att ej tvinga in sin mångfrestande ande inom förut uppdragna gränser, har Scheele också kunnat rikta den kemiska vetenskapen med en mängd betydelsefulla rön, af hvilka hvart och ett vore tillräckligt att göra sin upphofsman ryktbar.

Af utmärkelser, som kom Scheele till del under hans lifstid, äro redan omnämnda kallelsen till ledamot af Kungl. Vetenskapsakademien och det årliga anslag af 100 rdr. spec., som samma akademi beviljade honom från år 1777. Redan följande år blef han kallad till ledamot af Naturforskarsällskapet i Berlin, 1784 af Vetenskapsakademien i Turin, 1785 af Société Royal de Médicine i Paris, Societa Italiana i Verona och Vetenskapssocieteten i Erfurt.

År 1790 slog Kungl. Vetenskapsakademien öfver honom en minnespenning, som på framsidan upptager Scheeles porträtt och på andra sidan försöket med förbränning i eldsluft. Inskriptinen lyder: Ingenio stat sine morte decus. I afskärningen läses: Socio praematura morte erepto Reg. Acad. Scient. Stockholmiensis. Äfven Svenska akademien slog 1827 en minnespenning öfver Scheele. På framsidan upptager denna hans porträtt, på baksidan en bild af Isis, från hvilken Hermes söker lyfta slöjan. Minnespenningen bär omskriften: *Naturae sacra orgia movit.* I kyrkan i Köping uppsattes 1827, på bekostnad af apotekarsocieteten, ett monument öfver den man, som gjort Köping till en långt utom Sveriges gränser känd stad. Genom insamling på frivillighetens väg blefvo medel insamlade till en staty af Scheele, som 1892 aftäcktes på Floras kulle i Humlegården i Stockholm. År 1912 aftäcktes i Köping en staty öfver honom, äfven denna åstadkommen genom frivillig insamling af medel härför.

Universitäts- und Landesbibliothek Düsseldorf urn:nbn:de:hbz:061:2-170541-p0200-1 DFG

Sådana äro de yttre konturerna af Carl Wilhelm Scheeles lifsgärning. Den anspråkslöse apotekaren i Köping skall efter sekler, likasom nu stå såsom en af den kemiska forskningens märkesmän, ett föremål för vördnad och beundran icke blott genom sitt snille utan äfven genom den omutliga kärlek till sanning, som trycker sin prägel på hela hans verksamhet. Bättre än någonting annat kunna till hans karakteristik tjäna de ord af honom, som fylla hela hans lif och allt hans arbete med sitt rika innehåll: *Es ist ja nur die Wahrheit, die wir wissen wollen, und welche Freude bereitet es nicht sie erforscht zu haben.*

BÖLCKOU, MATHIAS GEORG. Född . . . juni 1753 i Rostock.

Föräldrar: Handlanden JOACHIM WOLRATH BÖLCKOU, född d. . . ., död d. . . ., och ELISABETH SCHRÖDER, född d. . . ., död d. . . .

B. erhöll skolundervisning i Rostock och blef elev å apoteket i Demin, aflade där farmacie studiosi-examen och kom därpå 1778 till Stockholm. Tjänstgjorde här å apoteken Enhörningen och Kronan, sedan å apoteket Göta Lejon i Karlskrona och åter å apoteket Kronan i Stockholm. Han blef 1783 utsedd att förestå de under samma apotek lydande slottsapoteken vid Drottningholm och Gripsholm och aflade i följd häraf provisorsexamen men lämnade denna befattning, sedan hofvet inflyttat till staden, och fortsatte tjänstgöringen å apoteket Kronan, till dess han 1786 antogs till föreståndare för apoteket i Köping.

Genom gifte med apotekare Carl Wilhelm Scheeles änka blef han 1788 ägare af apoteket, men synes ej hafva följt sina företrädares traditioner i det han var mindre ordentlig såväl med afseende å apotekets skötsel som sitt eget lefverne.

Död d. 6 febr. 1804 i Köping.

Änkan innehade apoteket i tre år och skötte detsamma genom provisor.

Gift 1) d. 14 dec. 1788 med SARA MARGARETHA SONNEMAN, född d. 31 aug. 1751, död d. 9 nov. 1793, dotter till handlanden och rådmannen i Köping EMANUEL SONNEMAN och REBECKA GROTH, gift [1) d. 12 dec. 1771 med apotekaren i Köping HINDRICH PASCHER POHL, född d. . . . 1730, död d. 12 april

1775], [2) d. 19 maj 1776 med apotekaren i Köping CARL WILHELM SCHEELE, född d. 9 dec. 1742, död d. 21 maj 1786.

Äktenskapet var barnlöst.

2) d. 23 nov. 1794 med HEDVIG CATHARINA LINDBERG, född d. 1 maj 1770, död d. 28 aug. 1814, dotter till prosten och kyrkoherden i Lännäs, Närike, ERIK GABRIEL LINDBERG och ULRIKA STÅLBOM.

Äktenskapet var barnlöst.

FORSSTRÖM, PEHR DANIEL. Född d. . . , 1778 i Norrland.

Föräldrar: Komministern i Tuna nära Sundsvall PETRUS FORSSTRÖM, född i Attmar (förr annex till Tuna), död 1806.

F. aflade provisorsexamen 1804 och blef föreståndare för apoteket i Köping, som innehades af änkan efter apotekare M. G. Bölckou, aflade 1806 apotekarexamen och blef genom gifte d. 10 febr. 1807 med denna, ägare af nämnda apotek.

Han var en dugande apotekare som iståndsatte apoteket och bibehöll det i godt skick, hvarjämte han under den korta tid han innehade detsamma, skapade sig en god ekonomi.

Död d. 6 juni 1809 i Köping.

Änkan innehade efter mannens död apoteket i två år och skötte detsamma genom provisor.

Gift d. 10 febr. 1807 med HEDVIG CATHARINA LINDBERG, född d. 1 maj 1770, död d. 28 aug. 1814, dotter till prosten och kyrkoherden i Lännäs, Närike, ERIK GABRIEL LINDBERG och ULRIKA STÅLBOM, gift [1) med apotekaren i Köping MATHIAS GEORG BÖLCKOU, född d. . . . juni 1753, död d. 6 febr. 1804].

NORDLUND, CARL JOHAN. Född d. 2 aug. 1779 i Umeå.

Föräldrar: Komministern i Umeå JAN NORDLUND, född i Nordingrå 1735.

N. var elev å apoteket i Umeå, tjänstgjorde efter farmacie studiosiexamen å apotek i Stockholm och på andra platser, till dess han 1809 erhöll anställning som provisor på apoteket i Köping. Ingick 1811 äktenskap med företrädarens änka och blef därigenom ägare af apoteket, hvarefter han aflade apotekarexamen. Sålde apoteket 1814 och inköpte apoteket i Umeå, som han dock 1818 försålde. Han köpte därpå ett litet landt-

Universitäts- und Landesbibliothek Düsseldorf urn:nbn:de:hbz:061:2-170541-p0202-2 DFG

apotek i Småland, och skulle tillträda detsamma på våren 1822, men omkom genom drunkning under vistelse i Arboga d. 21 dec. 1821.

Död d. 21 dec. 1821 i Arboga.

Gift 1) d. 1 jan. 1811 med HEDVIG CATHARINA LINDBERG, född d. 1 maj 1770, död d. 28 aug. 1814, dotter till prosten och kyrkoherden i Lännäs, Närike ERIK GABRIEL LINDBERG och ULRIKA STÅLBOM, gift [1) d. . . . 1794 med apotekaren MATHIAS GEORG BÖLCKOU, född d. . . . juni 1753, död d. 6 febr. 1804], gift [2) med apotekaren PEHR DANIEL FORSSTRÖM, född d. . . . 1778, död d. 6 juni 1809].

2) d. . . . 1816 i Umeå med HELENA CHARLOTTA FALLÉN, född d. . . . 1794, död d. . . ., dotter till . . .

Äktenskapet upplöstes genom skilsmässa.

KROOK, CARL FREDRIK. Född d. 4 nov. 1790 i Hattula i Finland.

Föräldrar: Vice landträntmästaren LARS JOHAN KROOK, född d. . . . 1749, död d. 18 okt. 1818, och ULRIKA ELEONORA SAXBECK, född d. . . . 1756, död d. 10 april 1795.

K. aflade apotekarexamen 1815, efter att 1814 hafva inköpt apoteket i Köping. Han skötte apoteket med stor omsorg, försålde det 1822 och flyttade till Finland, där han öfvertog affärerna efter sin förmögna svärfader.

Död d. 16 maj 1860 i Finland.

Gift 1) d. 26 aug. 1819 i Borgå med ERIKA HELENA NYMALM, född d. 12 aug. 1792, död d. 18 juni 1837, dotter till kronobefallningsmannen GABRIEL NYMALM och HELENA SOLITANDER.

Barn: HELENA CAROLINA, född d. . . . 1820, död d. 11 juli 1822 i Köping; — KARL GABRIEL, född d. 18 jan. 1822, död d. 25 mars 1886. Protokollssekreterare; — ERIKA VILHELMINA, född d. 8 april 1823, död d. 2 nov. 1844; — EDVARD JOHAN, född d. . . . 1825, död d. . . . Kapten; — ERNST VIKTOR, född d. 25 juli 1827, död d. 24 febr. 1880; — LARS GUSTAF, född d. 14 mars 1831, död d. 25 okt. 1842; — HELENA FREDRIKA, född d. 18 juni 1837.

2) d. 13 mars 1840 med HENRIKA ULRIKA SJÖBERG, född d. . . . 1803, död d. 10 april 1859, dotter till HENRIK SJÖBERG och ANNA KATARINA ORRÆUS.

Universitäts- und Landesbibliothek Düsseldorf urn:nbn:de:hbz:061:2-170541-p0203-8 DFG

Barn: ANNA KAROLINA, född d. 16 sept. 1842; — MARIA SOFIA, född d. 15 okt. 1844, död d. 23 okt. s. å.

GOLLMODIN, JOHAN GUSTAF. Född d. 10 maj 1794 i Skara.

Föräldrar: Rådmannen och glasmästaren JOHAN GOLLMODIN, född d. 16 mars 1766, död d. . . ., och MARIA MARGARETA BERGSTEN, född d. 12 febr. 1765, död d. . . .

G. idkade elementarstudier i Skara skola och antogs 1809 till elev å apoteket Kronan i Stockholm samt aflade där 1814 farmacie studiosi-examen. Tjänstgjorde sedan å samma apotek till 1819 och aflade i maj 1818 provisors- och apotekarexamen. Förestod 1818 apoteket Kronan i Stockholm och tjänstgjorde åren 1819—20 å apoteket Svanen i Kristianstad. Inköpte 1822 apoteket i Köping och försålde detsamma d. 6 febr. 1833.

Död d. 19 mars 1860 i Stockholm.

Gift d. 19 febr. 1837 i Stockholm med MARIA THORELL, född d. 4 juli 1796, död d. . . ., dotter till kryddkramhandlaren ANDERS THORELL och ULRIKA ALBERTINA SONNEMAN.

Äktenskapet var barnlöst.

WEINBERG, CARL ANTON. Innehade apoteket i Köping åren 1833—36. (Se under apoteket i Åmål, sid. 1246.)

EKDAHL, FREDRIK MAURITZ. Innehade apoteket i Köping åren 1836—41. (Se under apoteket Ugglan i Stockholm, sid. 170.)

BECKER, ADOLF GUSTAF. Född d. 19 jan. 1819 i Stockholm.

Föräldrar: Fältläkaren GUSTAF BECKER, född d. 23 april 1790, död d. 24 dec. 1861, och EVELINA WENNBERG, född d. 2 okt. 1795, död d. 21 sept. 1870.

B. antogs till elev å apoteket i Arboga 1834 och aflade farmacie studiosi-examen d. 11 okt. 1839. Tjänstgjorde sedan å apoteket i Arboga och inköpte 1842 apoteket i Köping. Försålde detta apotek 1847 och flyttade till Södertälje. Återflyttade

Universitäts- und Landesbibliothek Düsseldorf urn:nbn:de:hbz:061:2-170541-p0204-4 DFG

1872 till Arboga och redigerade där under flera år stadens tidning. B. var en synnerligen dugande tidningsman. Han komponerade munvattnet Anthylion, som en tid förekom i handeln.

Död d. 1 nov. 1887 i Arboga.

Gift d. 24 juli 1870 i Sköldinge med ANNA CHARLOTTA SKÖLDMARK, född d. 18 febr. 1845, dotter till stataren ERIK ANDERSSON och ANNA BRITA ANDERSDOTTER.

Barn: SELMA CHARLOTTA EUGENIA, född d. 19 juli 1872.

HJERTSTEDT, FABIAN OTTO. Född d. 25 juli 1800 i Linköping.

Föräldrar: Kaptenen SVEN GABRIEL HJERTSTEDT, född d.... okt. 1754, död d. 7 jan. 1820, och MARIA REGINA RATH, född d. . . . 1767, död d. . . . 1837.

H. var elev å apoteket Vasen i Linköping och aflade d. 29 jan. 1822 farmacie studiosi-examen samt d. 1 april 1829 apotekarexamen. Tjänstgjorde därefter 1829—30 å apoteket Morianen i Stockholm och 1831—33 å apoteket Ugglan i Stockholm.

Inköpte d. 26 mars 1835 apoteket i Strömstad, erhöll privilegium därå d. 23 april 1836 och försålde apoteket d. 1 maj 1845. Var därefter bosatt i Lidköping till år 1847, då han köpte apoteket i Köping, hvilket han innehade till 1849. Flyttade därefter ånyo till Lidköping, där han inköpte den invid staden belägna egendomen Fredriksdal.

Död d. 11 febr. 1852 å Fredriksdal.

Ogift.

ARBMAN, GOTTFRID. Född d. 14 juni 1822 i Offerdals socken, Jämtlands län.

Föräldrar: Kontraktsprosten och kyrkoherden d:r JOHAN OLOF ARBMAN, född d. 25 juli 1780, död d. 13 maj 1830, och SOFIA JOHANNA DILLNER, född d. 24 juni 1783, död d. 9 juni 1836.

Efter att hafva erhållit undervisning i Frösö skola och vid Härnösands läroverk, antogs A. d. 14 mars 1836 till elev å apoteket i Hudiksvall. Aflade farmacie studiosi-examen d. 26 okt. 1839 och apotekarexamen d. 8 nov. 1843. Tjänstgjorde å apoteket i Hudiksvall från d. 26 okt. 1839 till d. 20 sept. 1840 och därefter å apoteket Kronan i Eskilstuna till d. 24 sept.

Universitäts- und Landesbibliothek Düsseldorf urn:nbn:de:hbz:061:2-170541-p0205-9 DFG

1843. Förestod filialapoteket i Torp från juli 1844 till d. 1 maj 1849, då han tillträdde det af honom inköpta apoteket i Köping, å hvilket han d. 5 okt. 1849 erhöll privilegium. Erhöll d. 26 april 1855 tillstånd att inrätta filialapoteket i Strömsholm och d. 5 juli 1875 filialapoteket i Skinnskatteberg.

A. valdes d. 4 nov. 1861 till rådman i Köping och var föreståndare för stadens auktionskammare. Flyttade 1882 till Nora.

Genom sin donation af 500 kronor, ett på den tiden rätt stort belopp, bidrog A. till åstadkommande af den staty öfver Carl Wilhelm Scheele, som 1912 aftäcktes i Köping.

R. V. O. 1886.

Död d. 11 maj 1889 på sin egendom Bergsäng i Nora socken, Örebro län.

Gift d. 23 sept. 1847 med INGEBORG ULRIKA DILLNER, född d. 23 mars 1823, död d. 31 mars 1907, dotter till kontraktsprosten, kyrkoherden i Brunflo OLOF DILLNER och BRITA MARGARETHA SVEDBERG.

Barn: ERNST OLOF, född d. 29 nov. 1848, död d. 27 mars 1852; — HILDA MARGARETHA, född d. 28 mars 1850, gift d. 14 juli 1870 med stationsinspektoren DAVID GUSTAF HUGO SCHARIN, född d. 5 juli 1839, död d. 18 nov. 1870; — GUSTAF EMANUEL, född d. 31 jan. 1852, död d. 1 okt. 1905. Apotekare (se nedan); — ARNOLD GOTTHOLD SIGFRID, född d. 14 juli 1853, död d. 25 jan. 1915. Medicine licentiat; — OLIVIA GÖTHILDA, född d. 16 nov. 1855; — HALFDAN SEVERIN, född d. 18 dec. 1856. F. d. kamrer i lifförsäkringsbolaget Valand i Stockholm; — INGEBORG OLGA ELVIRA, född d. 9 febr. 1858, gift d. 16 juni 1892 med kyrkoherden i Grundsunda, Härnösands stift, KARL JONAS ERIK HASSELBERG, född d. 16 maj 1856; — HERTA TORBORG OKTAVIA, född d. 19 jan. 1860, död d. 4 april s. å.; — TEKLA ANTONIA, född d. 11 jan. 1861, död d. 24 febr. s. å.; FANNY MARIA, född d. 25 mars 1862, död d. 27 juli 1880; — ELLEN HELENA, född d. 19 aug. 1864, död d. 22 aug. s. å.

ARBMAN, GUSTAF EMANUEL. Född d. 31 jan. 1852 i Köping.

Föräldrar: Apotekaren i Köping GOTTFRID ARBMAN, född d. 14 juni 1822, död d. 11 maj 1889, och INGEBORG ULRIKA DILLNER, född d. 23 mars 1823, död d. 31 mars 1907.

A. blef d. 1 okt. 1866 elev å apoteket i Köping och aflade

Universitäts- und Landesbibliothek Düsseldorf urn:nbn:de:hbz:061:2-170541-p0206-5 DFG

där d. 29 juni 1870 farmacie studiosi-examen. Tjänstgjorde därefter fortfarande å nämnda apotek samt aflade apotekarexamen d. 21 maj 1874. Han var sedan anställd å samma apotek till jan. 1877, förestod filialapoteket i Strömsholm från d. 1 febr. 1877 till d. 1 febr. 1880 samt blef d. 15 juni 1881 föreståndare för apoteket i Köping.

Efter faderns död 1889 öfvertog A. apoteket samt försålde detsamma 1896. Han innehade äfven medikamentsförrådet i Skinnskatteberg samt filialapoteket i Strömsholm till år 1893, då detta förändrades till självständigt apotek.

Död d. 1 aug. 1905 å sin egendom Hvalsta, Bettna socken, Södermanlands län.

Gift 1) d. 25 juni 1877 med MARIA CAROLINA GRANBOM, född d. 28 sept. 1856, död d. 21 okt. 1879, dotter till häradshöfdingen i västra Hälsinglands domsaga CARL OLOF GRANBOM och CAROLINA DILLNER.

2) d. 15 juli 1885 med ELLEN MARIA ERIKSSON, född d. 2 mars 1867, död d. 7 febr. 1891, dotter till grosshandlaren i Köping JOHAN ALBERT ERIKSSON och NANNY MARIA LENNQVIST.

3) d. 7 febr. 1901 med ESTER BERGVALL, född d. 1 okt. 1875, dotter till kyrkoherden i Simtuna af ärkestiftet ERIK HJALMAR BERGVALL och ALMA MARGARETHA ARBMAN, gift [2) d. 26 mars 1912 med godsägaren PER VIKTOR EKENGREN, född d. 18 aug. 1871.]

Barn: GOTTFRID, född d. 28 dec. 1902, död d. 28 jan. 1910; — ERIK HOLGER, född d. 4 sept. 1904.

SJÖBERG, AXEL EMIL. Född d. 4 maj 1865 i Landskrona.

Föräldrar: Stadskassören CARL FERDINAND SJÖBERG, född d. 5 mars 1819, död d. 23 febr. 1890, och CAROLINA ÅGREN, född d. 16 juni 1838.

S. erhöll åren 1874—82 undervisning i Landskrona elementarläroverk och i Karolinska katedralskolan i Lund. Antogs d. 5 juli 1882 till elev å apoteket Markattan, numera Leoparden, i Stockholm, aflade d. 24 sept. 1885 farmacie studiosi-examen och var därefter anställd å apoteket i Sjöbo från d. 4 jan. 1886 till d. 19 juli 1887. Aflade d. 20 maj 1889 apotekarexamen och tjänstgjorde sedan å apoteket i Köping från d. 1 juni 1889 till d. 1 okt. 1896, då han inköpte detsamma. Erhöll d. 23 okt. 1896 privilegium därå och innehade därjämte 1897—

Universitäts- und Landesbibliothek Düsseldorf urn:nbn:de:hbz:061:2-170541-p0207-1 DFG

1916 medikamentsförrådet i Skinnskatteberg, samt innehar sedan 1917 medikamentsförrådet i Kolsva.

Bland förtroendeuppdrag, som kommit S. till del må nämnas att han är suppleant i apotekarsocietetens direktion sedan 1915, ordförande i Västmanlands-Närkeskretsen af Sveriges apotekarförbund och ledamot af samma förbunds centralstyrelse och verkställande utskott. Han var stadsfullmäktig åren 1900—10, ledamot af drätselkammaren 1907—14, dess ordförande 1908—14, och är ledamot i hälsovårdsnämnden sedan 1899, rådman sedan 1910, ledamot af Västmanlands läns landsting sedan 1910 och ledamot samt ordförande i styrelsen för aktiebolaget Svenska handelsbankens afdelningskontor i Köping sedan år 1914.

R. V. O. 1922.

Gift d. 14 nov. 1896 med ANNA FERDINANDA BORNEVI, född d. 29 juli 1868, dotter till handlanden OLOF BORNEVI och PAULINA PETTERSSON.

Barn: GUNNAR OLOF, född d. 7 sept. 1897. Farmacie kandidat; — SVEA KAROLINA, född d. 8 okt. 1898. Farmacie kandidat, gift d. 31 juli 1921 med leg. apotekaren PAUL GUNNAR SAKARIAS EKSTRÖM, född d. 14 jan. 1882; — ANNA HILDA PAULINA, född d. 11 sept. 1899; — MARIA, född d. 28 mars 1902; — ANNA LISA, född d. 24 sept. 1908.

Universitäts- und Landesbibliothek Düsseldorf urn:nbn:de:hbz:061:2-170541-p0208-7 DFG